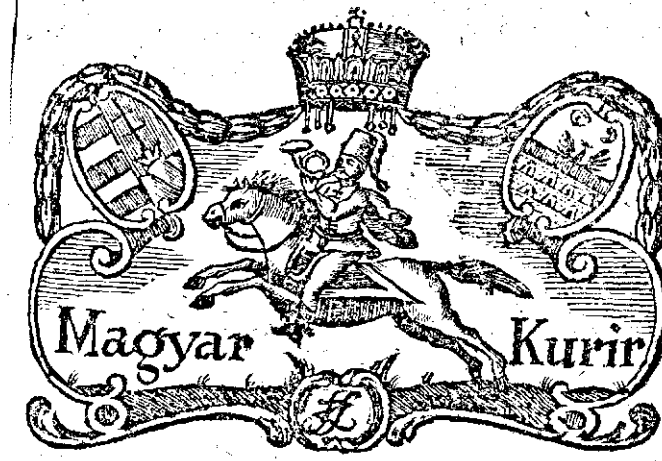

A' ROMAI TSASZÁRI ÉS AP. KIRÁLYI FELSÉGNEK KEGYELMES ENGEDELMÉVEL.

Indúlt BÉTSBŐL *Szombaton* 24. *Májusban.* 1788.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

A' Háború küszöbében, azon belöl és kivül találtatò nevezetesebb Tudósitások.

Hogy Hertzeg *Ponyatovszki* (nem Gróf, mint közelebb irt levelünkben találtatik) a' Sabátsnál vett sebben meg-hólt légyen, azt különös tudósitásból tudjuk, és mác a' kozelebb költ levelünkben közönségesé tettük; de hogy Gen. *Schlaun* és *Khün* Urak-is meg-hóltanak légyen, azt némely idegen közönséges levelekből kételkedve olvassuk. Midőn H. *Poniatovszki*, ki a' Tábornál ő Felségének Adjutántja vala *Sabátsnál* sebbe esett, még a' maga vett

sebe után személy-szerént vitt vala *réportot* ő Felségének, kit látván ő Felsége, hogy a vére keményen fólyna, maga küldötte sélre, hogy sebe béköttessék, és a' maga tulajdon Orvasára különösön rá-bizá. Ezen Hertzegnek minden ötet esmérok annál nagyobb érzékenységgel sajnálják halálát, mennél jóbb szivü Hazafi vala. — Prágából és Tsehországnak más részeiből mennek minden hátra lévő Sergek siettséggel a' Táborhoz, és Austriában ujra katona szedés parantsoltatik, még pedig ugy, hogy minden fegyverre alkalmos 5-dik ember fegyvert fog, a' mint a' közönséges levelek irják; mellyet még az Austriaiak nem értenek. Ezen uj katonák minnyájon a' magok kerületjekben maradván, a' fegyverkezésre szorgalmatoson tanittatnak, és a' parantsolat után várakoznak. *Némellyek* azt-is igaznak akarják állittani, hogy a' Sidok-is ennek-utánna fegyver alá szorittatnak valamint mások. Bétsnek egyedül 5000 Réklutákot kelletik ezen ujj-katona szedés-szerént adni, a' mint irják. — A' közönséges levelek ugy vélekednek, hogy Konstántzinápolyi *Internuntzius* B. Herbert Ur az után szerentsétlenségbe esett vólna, mivel már régtől fogva semmi bizonyos tudósitását a' Bétsi Udvar nem vehette. — A' Konstántzinápolyban lévő Prusszus Követ által a' Portával közlött, és véghez vinni kivánt frigy, vagy békesség-kötés a' Portától meg-vettetett. — Móldova tsak nem egészszen üresnek mondatik; a' Törökök minnyájon el-szaladtanak, és mind az, valaminek tsak lába van. — Azt irják, hogy a' F. Ts. és K. *Consul* Jassiban a' maga fő kormányozói (Gubernátor) hivatalához már hozzá kezdett. — Egy *Kontakuceno* nevü Bojér és *Romániai* Püspök

nem

nem régiben 6000 fel-fegyverkezett Arnautákat igértenek a' F. Tsáfzárnak, a' magok kôltségeken fel-állittani. — A' Berlini hadi-próbák most tártatnak, és — a' Dántzigi Parádé-piatzon minden órán Prufzfzus Mufzka fzónál fogják fel-váltani a' Várdát, sôt a' Politikufok közzül fokan ugy vélekednek, hogy Lengyel-orfzágnak is egy néhány Vajdaságai u. m. *Gréfen*, *Kalits*, *Posen* s. t. nem fokára Prufzfzus óltalom alatt fogják az edgy fejü Saft ôlelgetni, és ezt a' Berlini Levelekbôl-is igy lehet tapogatni. — A' múlt hónapnak 29-dikén költ Felséges Rendelés-fzerént, egész Auftriában a' puskapornak, idegeneknek való el adásfa mind addig megtiltatott, mig a' háború fog tartani. — Frantzia-orfzágban addig tanátskoztanak a' Parlamentomokban, mig már most a' hadi-nép ôfzve-vonatott, hogy az elsô intésre mozdulhafson, ha a' belsô tsendesség kivánná. — A' Hollándufoknak Ángliával kötött fzövettsége már tökélletességre ment, és ennek punktumai következendô levelünkben lésznek. Hollándiából a' Prufzfzus katonáknak ott maradott része visszza indúlt és úrban vagyon.

A Frigyes hatalmafságoknak elöre ki-gondolt tzélja, a' Török Porta ellen el-kezdett hadnak folytatása iránt. — Azon 200 mért-földnyi hofzfzuságot, mellyen a' Török-tartományok a' miéinkel határofok, már edgy ollyan fél-hóld forma Kordon, vagy hofzfzu Tábor foglalta-el; a' melly egy kerítö hálónak módjára ôfzvébb vonattatván, egésfzen ki-kerekiti Europából a' Törökséget. Ezen Kordon kezdödvén a' Velentzei tengernél *Illiriának*, *Horváth*, *Tóth-orfzágnak*, *Sirmiának*, *Bánátusnak*, *Erdélynek* és *Bukovinának* fzélei mellett megyen-el

egészszen *Gallitziáig*: itt *Kótzimnál* öszve foglaltatik a' Muszka Kordonnal, a' melly a' *Dniszter* folyó viz mellyékén a' Fekete-tengerig, *Khersonig*, sőt *Krimia* körül-is az *Asoviai*-tenger mellyékén Tatár-ország és *Astrakán* szélein egészlen a' *Káspium*-tengerig vonatott. A' Török Portától már nemfőggőnek határoztatott Albánúsok sel-nyomúlnak *Bosnia* Servia-felé: a' Velentzeiek pedig fogják az *Adriátikum* tenger partjait óltalmazni: egy Muszka hajós Sereg pedig a Fekete-tengeren *Tauriát* őrzi; és csak azt várja, hogy az egész roppant hosszu Tábor öszve-vonúljon *Silistria*-felé, mingyárt a' *Várnai* parthoz fog közelgetni, hogy Konstántzinápoly kezeügyibe ejthesse. Ugyan más Muszka hajós Sereg fog meg-jelenni a' Közép-tengeren, és igyekezik az *Archipelaguson* lejendő Velentzei hajókkal edgyesülve, mind azokot a' Török hatalom alatt lévő szigeteket el-foglalni, valamelyeket csak lehet: e' szerént a' *Dardanellákon* keresztül menvén, Gallipolisnál a' szoros Tengeren Konstántzinápoly-felé siet. Ugyan más része a' Muszka Sergeknek őrzi rész-szerént *Tauriát*, rész-szerént pedig a' Georgiaiakkal edgyesülve, dolgot ád az *Asiai* Törököknek, hogy más-felé menni ne-érkezzenek. Ezen ki-gondolt tzél-szerént ugy láttzik, hogy a' Frigyes Hatalmak alkalmasint ki-fogják halászni a' Törököt Europából, ha ezen tzéljokban őket más Keresztyén Udvarok nem fogják reménytelenül akadályoztatni.

A' mü Táborunknak nevezet-szerént való tzélja.

A' Tsászári Tábornak bal-felöl való végét, mely a' *Románzov* Muszka Vezér Sergével *Kotzimnál* öszve ér, vezeti Hertzeg *Kóburg*. Ezen két vezé-

rek

rek *Kótzimot* meg-vévén, *Románzov* a' *Dniſzter* melyekén *Beſserábiábán Bender*-felé le-fog nyomulni: *Kóburg* pedig a' *Prúth* vize mellyékén Moldovába *Jaſzſzi*-felé igyekezik, ugy mindazáltal, hogy egymáſtól el-ne ſzakadjanak, és a' hol ſzükség egymáſt ſegitsék: amaz *Benderen* ez *Jaſzſzin* kereſztül esvén, ha valami Török Sergeket találnák, azokat *Beſserabiában* kereſztül fogják kergetni, le egéſzlen a' Dunáig, vagy a' Fekete-tengerig, vagy azokon-is tull. — Az alatt Generál *Fábris* egy felöl *Kóburgal* más-felöl Generál *Vartenslébennel* mellyékesleg nyomul-bé az Oláh-orſzágba *Bukurêſt* felé a' Dunáig. — Generál Gróf *Vartenslében*, egy réſzét Sergének *Pántsovánál* hagyván *Belgrádnak* bé-rekeſztésére, más réſzével le-fog menni *Orſova*-felé, hogy az Olt vizénél Generál *Fábrishoz* foglalódjék, és igy nyomúl a' Duna mellyékén le-felé. — Generál Gróf *Lásci* pedig rendeléſt tévén *Belgrádnak* meg-vételéröl, *Semendriának* fordúl, és azután a' Morva vize két partjain fel indul bé *Serviába*; ott *Niſsa* tállyékán válaſzt magának egy jó táborozó hellyet, a' hol a' Török Fö-Vezért meg-várván azzal egéſz erövel meg ütközzék, és ha a' Törököt meg-verheti, az után *Belgrád* és más Városok önként fel-fogják adni magokat: de ha ezen nagy ütközet elött némely Várakot meg-lehet venni, az-is jó leſzſz. — Generál *Mitrovſzki Sabátsnak* megvétele után *Vályova* felé indul, és a' *Drin* follyó viz mellyékein *Bosnia* és *Servia* ſzélein bejjebb menni igyekezik: ugy mindazáltal; hogy egy felöl Generál *Láscival*, más-felöl pedig H. *Liktenſtáinnal* öſzve-foglalva légyen. — Hertzeg *Liktenſtáin* vezérli a' Ts. Kordonnak jobb kéz-felöl való végit,

melly

melly a' Velentzeiekkel (minthogy már ők-is velünk edgyesülve fognak dolgozni) öſzve ér: *Grádiskától* el-indulván, egy réſzét Sergének küldi *Bihatsnak* meg-vételére, más réſzeivel pedig a' *Verbás* és *Unna* follyó vizek mellyékein nyomúl-bé a' Török Horváth-orſzágba és *Dalmátziába*, egéſzlen a' Montenegrinuſokig, kik örömeſt hozzá fogják magokat tsatolni. — A' Skutari Baſa, a' Velentzei Sergekkel magát öſzve-foglalván, a' mi derék Táborunk-felé fog nyomúlni. Ez rövideden a' Ts. hadi népnek mint némellyek képzelik, elöre ki-gondolt tzélja *plánuma*, de annak valóságát tsak az Idö fogja bizonyitani.

A' Besánia Sántznál vólt ütközet alkalmatoſságával, azt olvaſom egy Német levélböl, már reſzkettek a' *Varmizer* Húſzárji a' tüzbe menetel kivánságától égvén, midön 11 órakor erre parantsolatot éppen ebéd alkalmatoſságával vettenek vólna, minnyájon örömmel hagyák ott a' magok ételeket, az éppen akkor tsatából érkezett *Gyulai Samuel* Sergebélieknek; kik igen ſok ſzép ezüſtes és arannyos nyelü kéſeket, *damascirozott* tsöü fegyvereket hozának magokkal. Egy *Gyulai* katonája le-vágja edgy Töröknek edgyik karját, 's valami veres poſztót látván alatta, meg-visgálja, edgy tsomó Velentzei arannyat találá. Már az-ólá-ól-fogva a' mi katonáinknak ugyan ſzorgos és meleg dolgok légyen, midön az el-eſett Törököknek honyallyokat meg-visgálni el-mulatják, és a' Velentzei arannyot az-alatt meg-nem kereſik. A' mi Tiſzteink-is nagyon kezdenek esmeretesekké lenni a' Törökök' tsatázáſok' módjával. Ezek tsak azt várják, hogy a' miéink fegyvereket ki-löjjék, 's leg-ottan minden tüzelés nélkul közikbe ſzaladnak, hogy az öſzve-za-

va-

varadott nép többször fegyvert ne tölthessen. Ezt tudván a' minapi tüzben el-esett Kapitány *Baletti*, ö a' maga népével mind addig várta a' Törökököt minden lövés-nélkül, mig nem a' fegyver' hegyes végétöl 3 — 4 lépésnyire lettenek vólna; ekkor adván tüzet reájok, véghetetlen kárt tett bennek, minden magáéinak férelmek-nélkül. — Némely Levelekben ujjolag erösittetik, hogy ama *Márs* Zászlója alatt vitézül meg öszült 2 leg-nevezetesebb fö Vezérek: *Laudon* és *Hadik* a' Táborhoz mennének, hogy az ö sok gyözedelmekkel fénylö nyert koszorujoknak több kövei közé még edgy egy végnélkül fénylö gyémántotskát tehessenek. — Millyen vakmerö bátorsággal rohanjanak a' Törökök a' véllek szembe tüzelökre, és a' babonás dühösségtöl megvakitatván, mint ne féltsék életeket, meg-tettzik e' kis példából: 8 Törökök, edgy ollyan szélsö örizetünkre Serviában, mellyen 16 vigyázók valának edgy ágyúval rá-ütvén; a' vigyázók a' kartáttsal töltve lévö ágyút rájok ki-lötték, mely által a' 8 közül 5 el-esett: még-is a' meg-maradott 3 Török el-nem vesztette bátorságát, hanem az ágyúnak el-vételére sietett. Másodszori ki-lövésre 2. ismét el-esett: mégis az egyedül maradott Török el-nem akart fel-tett szándékától állani, hanem az ágyu töltö ruddal és seprüvel veretetet agyon. — Sabátsnak meg-vételében a' többek között az-is tapasztaltatott, hogy a' Törökök minek-elötte magokat meg-adták, a' magok lovainak fejét vették, hogy a' gyözedelmes azoknak hasznát ne-vehesse.

Béts. — Tegnap elött, u. m. *Ur-napján*, a' szokásban lévö buisú járások, Czérémóiák és Isteni tiszteletek Bétsben-is annak rendi-szerént véghez mentek; ki-vévén azt, hogy a' F. Udvarnak jelen

nem

nem létével az Udvari pompák mind el-marattanak Ezen alkalmatosséggal, már sok esztendöktöl fogva tapasztalták, mindég szokott esni edgy *Notabéné*, melly most sem maradt-el. — Itt a' Pólgárok ezen alkalmatosséggal két Bataliomba Tiszti Uniformába szoktanak fegyveresen ki-állani parádéra: ezeknek 2. *Stab* Tisztjek vagyon, kik paripán szoktanak, annak módja-szerént Komendérozni. Ezen 2 *Stáb* Tisztek közzül az edgyiknek paripája fel-ágaskodván, a' *Stáb* Tiszt képiben azon szunnyadazott kalapos mester-ember nem jó kalap alatt lévén, lovának kantárszárát, a' hellyett, hogy meg-eresztette vólna, meg-rántotta, és igy a' ló vala edgyütt hátra-esvén, ötet mások vivék a' Borbély muhelybe, és a' két Batálion Pólgárságot tsak egy Tiszt komendérozá. Külömben, igen szép idö lévén, ezen innepi Czérémoniák véghetetlen sokaságnak jelen-létével igen szép rendel mentenek véghez. — Azok, kik a' Nagy Tábortól egyenessen jöttenek, és a' F. Tsászárnak szemléléséhez személy-szerént vólt szerentséjek, azt beszéllik, hogy a' szüntelen, szabad levegön és nap fényen való járás, a' Tábori szorgalmatosság, olly hasonlóvá tette a' *Monárkhát* a' maga katonáihoz, hogy mind sziuére, mind kontösére nézve alig lehetne a' többitöl meg-esmérni. Fú a' szele; de nem bizonyos, hogy G. *Lásci* Serviának túlsó széleit 80 ezerrel el-foglalta vólna, hogy a' Nagy-Vezért hátráltatván, Belgrád kürül könnyebben dolgozhassanak. Esnek imitt amott hólmi appró tsatátskák máig-is; de azonban, hogy a' nagygyára várakozzanak, és a' külsö belsö tüzzel teli lévö Táborok öszvebb vonúlva közönséges ütközötre légyenek el-készülve bizonyos.

Sz. S.